

**Archeologisch Bureauonderzoek en
Inventariserend Veldonderzoek (booronderzoek), verkennende fase
De Hoof (ten NO van nr. 4) te Someren
Gemeente Someren**

KSP Archeologie

Colofon

Versie	:	1.0
Status	:	Nog niet door de opdrachtgever ter goedkeuring aangeleverd bij het bevoegd gezag. Over dit rapport heeft nog geen (inhoudelijke) afstemming met het bevoegd gezag plaatsgevonden.
KSP Rapport	:	22155
Auteur	:	E.A. Schorn (senior KNA Prospector)
ISSN	:	2542-7490
Foto's en afbeeldingen	:	KSP Archeologie
Beheer en plaats documentatie	:	KSP Archeologie te Duiven
Autorisatie	:	S.M. Koeman (senior KNA Prospector)
Datum autorisatie	:	24 oktober 2022

S.M. Koeman

KSP Archeologie

www.ksparcheologie.nl | info@ksparcheologie.nl

Disclaimer

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder bronvermelding.

KSP Archeologie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit onderhavig onderzoek of de gegeven adviezen.

KSP Archeologie beschikt over het Procescertificaat Archeologie dat is verleend op basis van de beoordelingsrichtlijn SIKB 4000 voor protocol 4002 'bureauonderzoek' en protocol 4003 'inventariserend veldonderzoek – onderdeel overig'. Wanneer de certificatie-eisen strijdig zijn met de eisen van de bevoegde overheid, dan gaat KSP Archeologie uit van de eisen van de

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	6
1.1 Onderzoekskader	6
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	6
1.3 Overheidsbeleid	6
1.4 Toekomstige situatie	7
1.5 Onderzoeksdoel en vraagstellingen	7
2 Bureauonderzoek	9
2.1 Huidige situatie	9
2.2 Beschrijving van aardwetenschappelijke gegevens	9
2.3 Historische situatie en mogelijke verstoringen	12
2.4 Beschrijving van archeologische gegevens	16
2.5 Beschrijving van de ondergrondse bouwhistorische waarden	19
2.6 Gespecificeerde archeologische verwachting	19
2.7 Conclusie en advies	20
3 Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase	21
3.1 Werkwijze	21
3.2 Veldsituatie	21
3.3 Beschrijving en interpretatie van de boorgegevens	22
3.4 Archeologische indicatoren	22
3.5 Toetsing van de archeologische verwachting	22
4 Conclusie en advies	24
4.1 Conclusie	24
4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen	24
4.3 Selectieadvies	25
Literatuur	26
Bijlage 1 Geomorfologische kaart	
Bijlage 2 Bodemkaart	
Bijlage 3 Archeologische gegevens	
Bijlage 4 Boorpuntenkaart	
Bijlage 5 Boorbeschrijving	
Bijlage 6 Overzicht geologische en archeologische tijdvakken	
Lijst van afbeeldingen	
Figuur 1: Het plangebied (rode kader) op de topografische kaart schaal 1:10.000 (bron: Kadaster).	4
Figuur 2: Bestemmingsplan 'De Hoof ong.' - Verbeelding (bron: Crijns Rentmeesters).	7
Figuur 3: Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (bron: www.ahn.nl).	11
Figuur 4: Het plangebied op de aardkundig waardevolle gebiedenkaart (https://noord-brabant.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/).	11
Figuur 5: Het plangebied op de meierijkaart van Hendrik Verhees uit 1794 (bron: https://www.archieven.nl/)	14
Figuur 6: Het plangebied op de kadastrale minuut uit het begin van de 19 ^e eeuw (bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl).	14
Figuur 7: Het plangebied op de kaart uit 1901, Bonneblad (bron: www.topotijdreis.nl).	15
Figuur 8: Het plangebied op de topografische kaart uit 1963 (bron: www.topotijdreis.nl).	15
Figuur 9: Het plangebied op de topografische kaart uit 1973 (bron: www.topotijdreis.nl).	16
Figuur 10: Het plangebied op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart van de gemeente Someren (Berkvens 2015).	19
Figuur 11: Foto van het plangebied met in de linker bovenhoek het hoger liggende perceel van Hollestraat 22, gefotografeerd richting het noorden (bron: KSP Archeologie).	21
Lijst van tabellen	
Tabel 1: Overzicht van de onderzoeksmeldingen (OM) en vondstmeldingen (VM) binnen een straal van 300 m rondom het plangebied (bron: archis.cultureelerfgoed.nl).	17
Tabel 2: Specifieke archeologische verwachting per periode voor het plangebied.	20

Administratieve gegevens

KSP Projectnummer	: 22155
Opdrachtgever	: Dhr. T. van Lierop (via Crijns Rentmeesters)
Uitvoerder/projectleider	: KSP Archeologie, E.A. Schorn (senior KNA Prospector)
Bevoegde overheid	: Gemeente Someren
Deskundige namens bevoegde overheid	: Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)
Onderzoeksmelding	: 5301939100
Provincie	: Noord-Brabant
Gemeente	: Someren
Toponiem	: De Hoof Someren
Centrum-coördinaat	: x: 176.426 / y: 377.097
Kadastrale gegevens	: Sectie S, nummer: 1942 (deels)
Periode uitvoering onderzoek	: Oktober 2022

Figuur 1: Het plangebied (rode kader) op de topografische kaart schaal 1:10.000 (bron: Kadaster).

Samenvatting

KSP Archeologie heeft een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek verkennende fase (IVO-(O)verig; booronderzoek) uitgevoerd voor de locatie aan De Hoof (ten NO van nr. 4) in Someren (gemeente Someren). Het onderzoek is uitgevoerd voor de aanvraag van een bestemmingsplanwijziging voor de nieuwbouwplannen van twee woningen.

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Naar aanleiding van de resultaten van het bureauonderzoek is deze verwachting nader gespecificeerd/bijgesteld. Aangezien de dekzandrug ter plekke van het plangebied is ontgrond tot minimaal 1,0 m -mv en op grond van het historisch kaartmateriaal er geen bebouwingsresten te verwachten zijn in het zuidoostelijke deel van het plangebied, is de archeologische verwachting voor alle perioden binnen het gehele plangebied bijgesteld naar geen verwachting.

Vervolgens is deze verwachting getoetst door middel van een inventariserend veldonderzoek, verkennende fase. Uit het veldonderzoek is gebleken dat de oorspronkelijke enkeerdgrond is verstoord en na de zandwinning is teruggestort om de grond weer geschikt te maken voor landbouw, waarbij ook nog eventueel aanwezige resten van een podzolbodem zijn verdwenen. Het potentiële archeologische sporenniveau, gerekend vanaf de top van de C-horizont, is minstens tot een diepte van 70 cm en waarschijnlijk zelfs tot een diepte van ruim 100 cm afgegraven. Op basis hiervan blijft, zoals aangegeven in het bureauonderzoek, dat voor alle archeologische perioden geen verwachting meer geldt gehandhaafd.

Aangezien van het potentiële archeologische sporenniveau minstens 70 tot mogelijk ruim 100 cm is verdwenen door afgraving (gerekend vanaf de top van de C-horizont) en daarmee geen archeologische verwachting meer geldt, adviseert KSP Archeologie geen archeologisch vervolgonderzoek.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van dhr. T. van Lierop heeft KSP Archeologie een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase (IVO-(O)verig); booronderzoek) uitgevoerd voor de locatie aan De Hoof (ten NO van nr. 4) in Someren (gemeente Someren). Het onderzoek is uitgevoerd voor de aanvraag van een bestemmingsplanwijziging voor de nieuwbouwplannen van twee woningen.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de beoordelingsrichtlijn SIKB 4000 (versie 4.1) met bijbehorende protocollen (KNA 4.1) 4002 (bureauonderzoek bij landbodems) en 4003 (inventariserend veldonderzoek, overig) (www.sikb.nl).

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar Bijlage 6. Geologische formaties, laagpakketten en lagen worden beschreven conform <https://www.dinoloket.nl/stratigrafische-nomenclator>.

1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied

Het plangebied is gelijk aan het onderzoeksgebied waarvoor het archeologisch onderzoek is uitgevoerd. Het plangebied is ca. 2.900 m² groot en ligt aan De Hoof in Someren (Figuur 1). Het terrein wordt in het noordoosten begrensd door de Hollestraat, in het zuidoosten door de straat De Hoof, in het zuidwesten door het erf van De Hoof met huisnummer 4, en in het noordwesten door landbouwgrond.

1.3 Overheidsbeleid

In 1992 heeft Nederland het Europese 'Verdrag van Malta' ondertekend. In het verdrag is de omgang met het Europees archeologische erfgoed geregeld. Belangrijk daarin is dat voorafgaand aan de uitvoering van plannen onderzoek moet worden gedaan naar de aanwezigheid van archeologische waarden en daar in de ontwikkeling van plannen zoveel mogelijk rekening mee te houden.

Het wettelijk kader voor de archeologische monumentenzorg is vastgelegd in de Erfgoedwet. Daarnaast hebben de verschillende overheden (het rijk, de provincie en de gemeentes) archeologiebeleid vastgelegd.

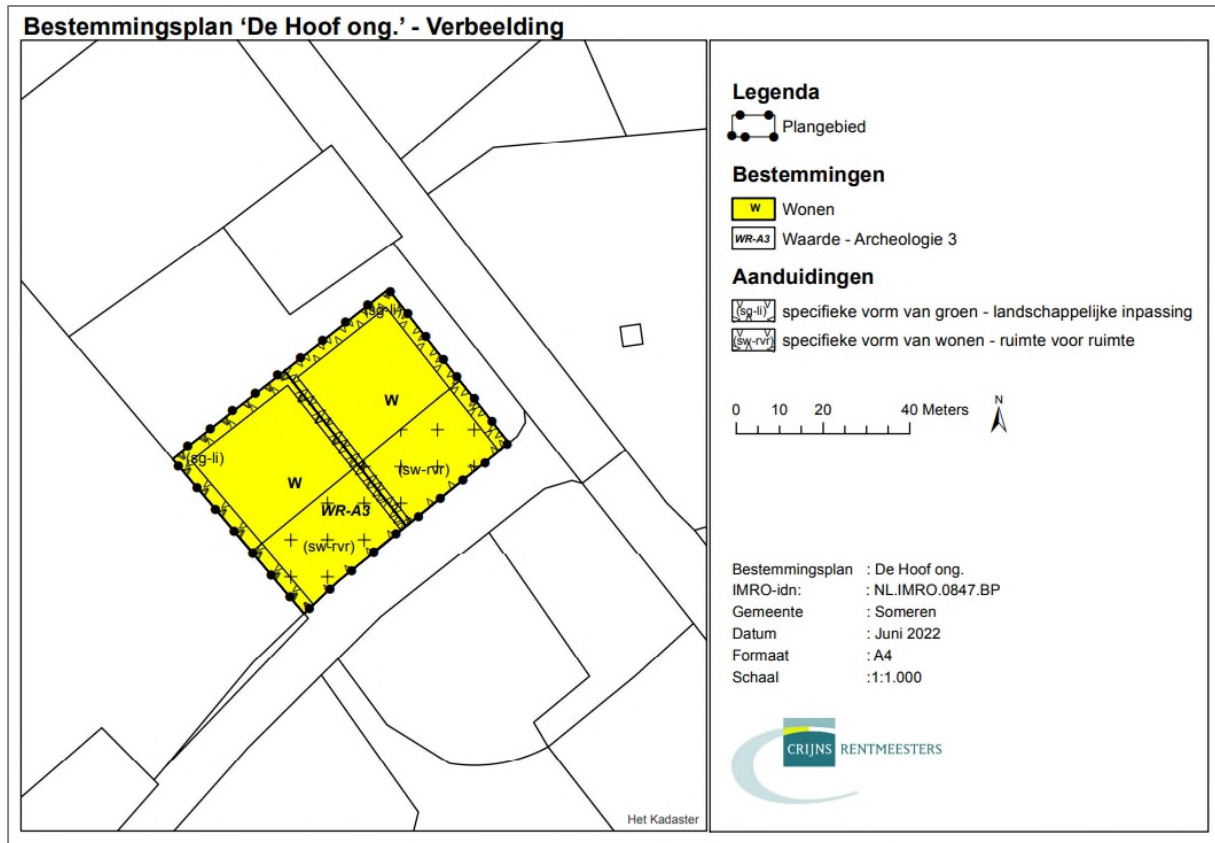
Gemeenten houden bij de vaststelling van een bestemmingsplan of het verlenen van een vergunning altijd rekening met in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische waarden (Wet ruimtelijke ordening).

Volgens het bestemmingsplan 'Buitengebied 2013' van de gemeente Someren (vastgesteld 26-06-2013) geldt voor het zuidoostelijke deel van het plangebied de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie' en is op de gemeentelijke archeologische beleidskaart weergegeven als een gebied van archeologische waarde (Figuur 10, categorie 3). Dit betekent dat bij bodemingrepen groter dan 250 m² en dieper dan 0,4 m archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Voor het noordwestelijke deel geldt geen dubbelbestemming archeologie. Aangezien deze ondergrenzen bij de realisatie van de nieuwbouwplannen worden overschreden (zie paragraaf 1.4), is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

In het kader van de bestemmingsplanwijziging is voor het plangebied een archeologisch vooronderzoek nodig dat bestaat uit een bureauonderzoek gecombineerd met een verkennend booronderzoek.

1.4 Toekomstige situatie

Binnen het plangebied zullen twee nieuwe woningen worden gebouwd en vindt landschappelijke inpassing plaats in de vorm van groenvoorziening (Figuur 2). De exacte aard en omvang van de toekomstige bodemverstoring is nog niet bekend, maar zal zeker meer bedragen dan de archeologische ondergrens van 250 m² en dieper reiken dan 0,4 m beneden maaiveld.

Figuur 2: Bestemmingsplan 'De Hoof ong.' - Verbeelding (bron: Crijns Rentmeesters).

Voor zover bekend zijn binnen het plangebied geen graafwerkzaamheden voor een bodem- en/of grondwatersanering nodig in het kader van de milieuhygiëne of om niet gesprongen conventionele explosieven op te sporen. Het waterpeil c.q. bodempeil binnen het plangebied zal niet veranderen door de geplande bodemingrepen en zal daarmee geen gevolgen hebben voor de conserveringstoestand van eventuele aanwezige archeologisch resten.

1.5 Onderzoeksdoel en vraagstellingen

Bureauonderzoek

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde, archeologische verwachting, met behulp van informatie van bestaande bronnen over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het omschreven onderzoeksgebied.

Het resultaat is een standaardrapport bureauonderzoek met een gespecificeerde archeologische verwachting en een advies. Op basis hiervan wordt vastgesteld of vervolgonderzoek nodig is en zo ja, welke strategie hierbij het beste gevolgd kan worden.

Inventariserend Veldonderzoek

Het doel van het inventariserend veldonderzoek (IVO) (landbodems) is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting, zoals geformuleerd in het bureauonderzoek. Het gaat om

gebiedsgericht onderzoek door middel van waarnemingen in het veld, waarbij (extra) informatie wordt verkregen over bekende en of verwachte archeologische waarden in het onderzoeksgebied.

Het resultaat van het IVO is een standaardrapport IVO-O met een waardering en een inhoudelijk (selectie)advies (buiten normen van tijd en geld). Aan de hand hiervan kan een beleidsbeslissing (meestal een selectiebesluit) worden genomen. Indien er onvoldoende gegevens voor waardering en selectieadvies zijn, kunnen deze niet opgesteld worden. Er kan dan worden geadviseerd tot vervolgonderzoek of om af te zien van verder onderzoek.

Om te komen tot het resultaat moeten de veldactiviteiten uitgevoerd worden tot het niveau waarop de beleidsbeslissing gefundeerd genomen kan worden, d.w.z. dat de archeologische waarden van het terrein/vindplaats in voldoende mate zijn vastgesteld.

Het inventariserend veldonderzoek kent drie fasen: een verkennende, een karterende en een waarderende fase. Voor het archeologisch onderzoek is het niet altijd nodig om al deze fasen te doorlopen dat hangt af van de situatie. Dit onderzoek betreft een verkennend onderzoek. De verkennende fase heeft als doel om inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap (bodempopbouw) die van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Hiermee worden kansarme zones uitgesloten en kansrijke zones geselecteerd voor mogelijk vervolgonderzoek.

Om de bovenstaande doelstelling te realiseren, zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Wat is de opbouw van de ondergrond en is het bodemprofiel intact?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied op basis van het bureauonderzoek en wordt deze door het veldonderzoek bevestigd?
- In hoeverre wordt het (potentiële) archeologische niveau bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling van het gebied?

2 Bureauonderzoek

2.1 Huidige situatie

Om de huidige situatie en mogelijke verstoringen van de bodem in kaart te brengen zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Huidige topografische kaart (Figuur 1);
- Luchtfoto uit 2019 (PDOK);
- Gemiddelde grondwaterstand verdeeld in grondwatertrappen (Wageningen Environmental Research (2022);
- Grondwatertrappen gekoppeld aan de Bodemkaart schaal 1:50.000 versie 2006 (geoplaza.vu.nl);
- Rijksmonumenten (archis.cultureelerfgoed.nl): geen monumenten/bebouwing aanwezig;
- Gemeentelijke monumenten (<https://www.monumenten.nl/plaatsen/someren>): geen gemeentelijke monument/bebouwing aanwezig;
- Informatie van de opdrachtgever over het plangebied;
- Informatie over ondergrondse tanks (<https://noord-brabant.omgevingsrapportage.nl/>);
- Informatie over kabels en leidingen (KLIC-melding);
- Informatie over de huidige bebouwing: Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) (bagviewer.kadaster.nl): niet van toepassing, geen bebouwing aanwezig.

Het plangebied is momenteel in gebruik als landbouwgrond en is onbebouwd. Binnen het plangebied zijn voor zover bekend geen kelders of andere ondergrondse werken aanwezig (bijvoorbeeld funderingen of drainage). Er zijn geen ondergrondse tanks aanwezig (<https://noord-brabant.omgevingsrapportage.nl/>). Er liggen geen kabels en leidingen (KLIC-melding).

Het plangebied wordt naar verwachting gekenmerkt door een diepe grondwaterstand (grondwatertrap VIIIId) (Wageningen Environmental Research 2022). Dit betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand dieper dan 140 cm en de gemiddeld laagste grondwaterstand dieper dan 180 cm beneden maaiveld wordt aangetroffen. In het verleden was het grondwaterpeil ondieper (grondwatertrap VI). Dit blijkt uit de gemiddelde grondwaterstanden zoals die tot 2006 waren gekoppeld aan de kaartenheden op de bodemkaart (Bijlage 2). Voor grondwatertrap VI bevond toen de gemiddeld hoogste grondwaterstand tussen 40-80 cm en de gemiddeld laagste grondwaterstand dieper dan 120 cm beneden maaiveld.

2.2 Beschrijving van aardwetenschappelijke gegevens

Om het landschap ter plaatse en rondom het plangebied in kaart te brengen, zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Geologische overzichtskaart van Nederland (TNO Geologische Dienst 2021);
- Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000 versie 2019 (BRO 2020, Maas e.a. 2017);
- Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000 versie 2018 (BRO 2019);
- Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN) (www.ahn.nl, AHN4 grid 0,5 x 0,5 m);
- Aardkundig waardevolle gebiedenkaart (<https://noord-brabant.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/>).

Het plangebied ligt in het zuidelijk zandgebied van Nederland. Het is een relatief vlak gebied, dat nooit door het landijs bedekt is geweest (Berendsen 2005). De ondergrond wordt doorsneden door een aantal zuidoost-noordwest georiënteerde breuken, die de Roerdalslenk en het Peel Blok begrenzen. Het plangebied ligt in het dalingsgebied de Roerdalslenk. Het zandpakket waarmee de lenk is opgevuld, is vaak meer dan 15 m dik. De oudere afzettingen zijn als gevolg van tektonische bodemdaling tot grote diepte weggezakt (Berendsen 2005).

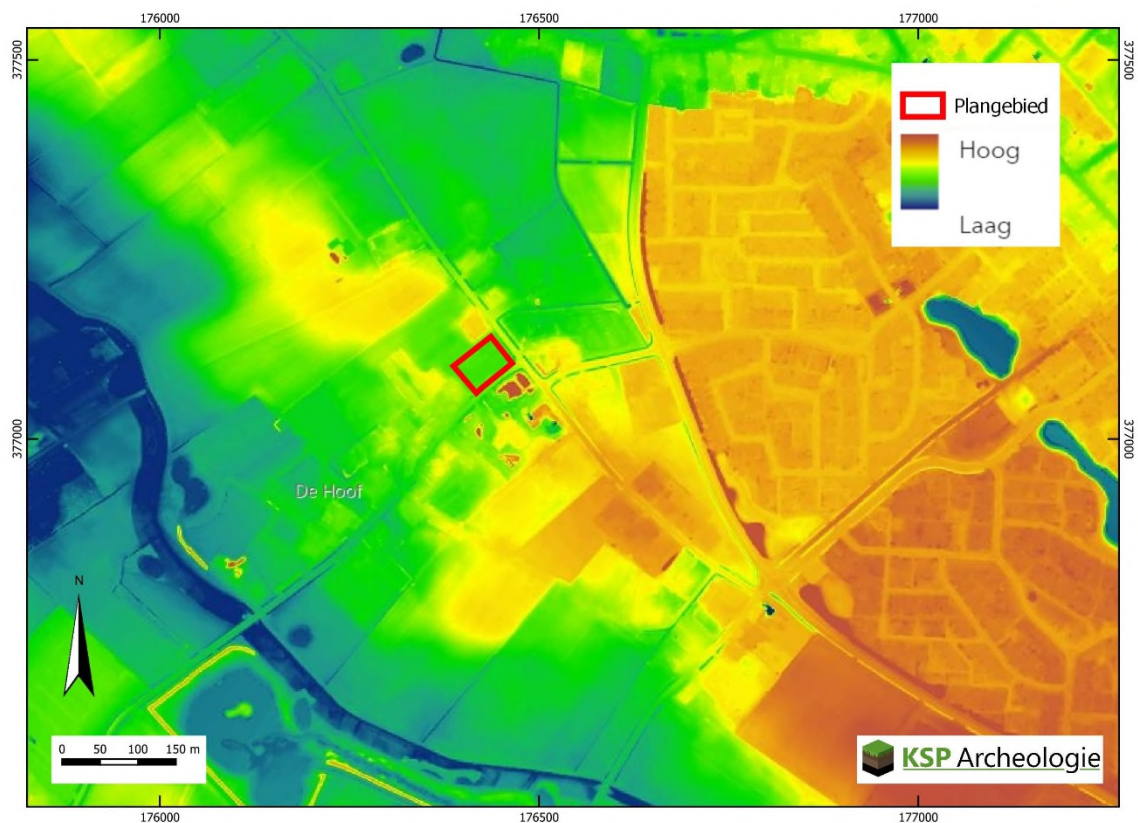
Het huidige landschap is met name tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 115.000 – 11.755 jaar geleden), ontstaan. Volgens de geologische overzichtskaart van Nederland liggen in het plangebied dan ook afzettingen aan het oppervlak die in deze periode zijn gevormd, namelijk fluvioperiglaciale afzettingen bedekt met dekzand.

In het Weichselien heeft het landijs zich sterk uitgebreid, maar heeft Nederland niet bereikt. Het klimaat is steeds kouder en droger geworden bij een dalende zeespiegel (Stouthamer et al. 2015). Tijdens het Pleniglaciaal (ca. 75.000 – 15.700 jaar geleden) is de bodem permanent bevroren geweest. Hierdoor is het sneeuwmelt- en regenwater gedwongen over het oppervlak af te stromen waarbij zogenaamde fluvioperiglaciale afzettingen zijn afgezet en dalen uitgesleten. Volgens de geologische overzichtskaart van Nederland komen binnen het plangebied dan ook periglaciale afzettingen voor die zijn afgedekt door dekzand (TNO Geologische Dienst 2021). De fluvioperiglaciale afzettingen liggen in de diepere ondergrond van het plangebied en bestaan uit fijn en grof zand, soms met grind, leemlagen en plantenresten, en worden tot de Formatie van Boxtel gerekend. Volgens de geomorfologische kaart ligt ten noordoosten van het plangebied (op ca. 2,6 km) een groot dal, namelijk het beekdal van de Groote Aa (niet afgebeeld) en ligt op ruim 260 m ten zuidwesten het beekdal van de Kleine Aa (Bijlage 1, code R23).

In de koudste en droogste perioden van het Weichselien, met name in het Laat-Pleniglaciaal (ca. 26.000 – 15.700 jaar geleden) en Laat-Glaciaal (ca. 15.700 – 11.755 jaar geleden), is de vegetatie vrijwel verdwenen, waardoor op grote schaal verstuing is opgetreden (Stouthamer et al. 2015). Hierbij is dekzand over de fluvioperiglaciale afzettingen afgezet. Dit (soms lemige) zand is kalkloos, fijnkorrelig (150 – 210 µm), goed afgerond, goed gesorteerd en arm aan grind en wordt tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Boxtel gerekend (Stouthamer e.a. 2015). Het reliëf van de dekzanden wordt gekenmerkt door vlaktes, depressies en dekzandkopjes, afgewisseld met langgerekte ruggen.

Volgens de geomorfologische kaart ligt het plangebied op een dekzandrug (Bijlage 1, code B53), wat overeenkomt met de landschappen- en archeologische vindplaatsenkaart van de gemeente Someren (Kortlang 2011). Zowel ten noorden als ten zuidwesten van het plangebied is een dekzandvlakte (code M51) waarbinnen een dalvormige laagte (code R23) aanwezig is. Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is het plangebied relatief laag gelegen (lichtgroene kleuren) en licht ruim 1,0 m lager dan de hoger gelegen delen van de dekzandrug (geeloranje tot oranje kleuren) ten noordwesten en ten zuidoosten van het plangebied. De lager gelegen dalen zijn goed te herkennen aan de blauwgroene en blauwen kleuren. Op de aardkundig waardevolle gebiedenkaart (Figuur 4) staat aangegeven dat het plangebied onderdeel uitmaakt van een ontgrondingslocatie. Hier is in het verleden zand gewonnen. Dit verklaart de lage ligging van het plangebied. Binnen de dekzandrug zijn nog meer lage delen aanwezig, die waarschijnlijk ook samenhangen met zandwinning.

In het Holoceen (de laatste ca. 11.750 jaar) is het klimaat warmer en vochtiger geworden. Door de toenemende vegetatie is het dekzand vastgelegd en is het landschap door geologische processen weinig veranderd. De beken hebben zich ingesneden, waarbij beekdalen zijn ontstaan. Een goed voorbeeld hiervan is het dal van de Kleine Aa op ca. 260 m ten zuidoosten van het plangebied.

Figuur 3: Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (bron: www.ahn.nl).

Figuur 4: Het plangebied op de aardkundig waardevolle gebiedenkaart (<https://noord-brabant.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/>).

Op basis van de bodemkaart worden in het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden verwacht (Bijlage 2, code zEZ23).

De hoge zwarte enkeerdgronden bestaan uit een donkere, humeuze bovengrond van meer dan 50 cm dik met daaronder de oorspronkelijke bodem. De humeuze bovengrond betreft op de hogere zandgronden vaak een plaggendeck, ook wel esdek genoemd. Plaggendecken zijn ontstaan, doordat in Zuid-Nederland vanaf ca. de 14^e en 15^e eeuw op grote schaal het systeem van potstalbemesting is toegepast (Spek 2004). Plaggen worden met mest van het vee vermengd en op de akkers uitgespreid om de bodem vruchtbaarder te maken. In de loop van de tijd is een plaggendeck op de oorspronkelijke bodem ontstaan.

Op de hogere zandgronden vindt van nature het bodemvormende proces podzolering plaats. Bij podzolering worden kleine deeltjes, zoals ijzer, aluminium en humus uitgespoeld door infiltrerend regenwater. Dit proces wordt ook wel uitloging genoemd (De Bakker & Schelling 1989). Deze deeltjes worden door het water naar beneden getransporteerd en spoelen daar in, zodat podzolgronden ontstaan. De veldpodzolgronden bestaan uit een donkere, humeuze bovengrond met daaronder de grijze E-horizont (uitspoelingshorizont). Onder de E-horizont ligt de (oranje)bruine B-horizont, waarin humus en ijzer is ingespoeld. De B-horizont gaat geleidelijk over in de (grijs)gele C-horizont. Door de landbewerking die binnen het plangebied heeft plaatsgevonden, zal de podzolgrond deels of geheel zijn opgenomen in de humeuze bovengrond.

2.3 Historische situatie en mogelijke verstoringen

Om de historische situatie en mogelijke verstoringen van de bodem in kaart te brengen zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

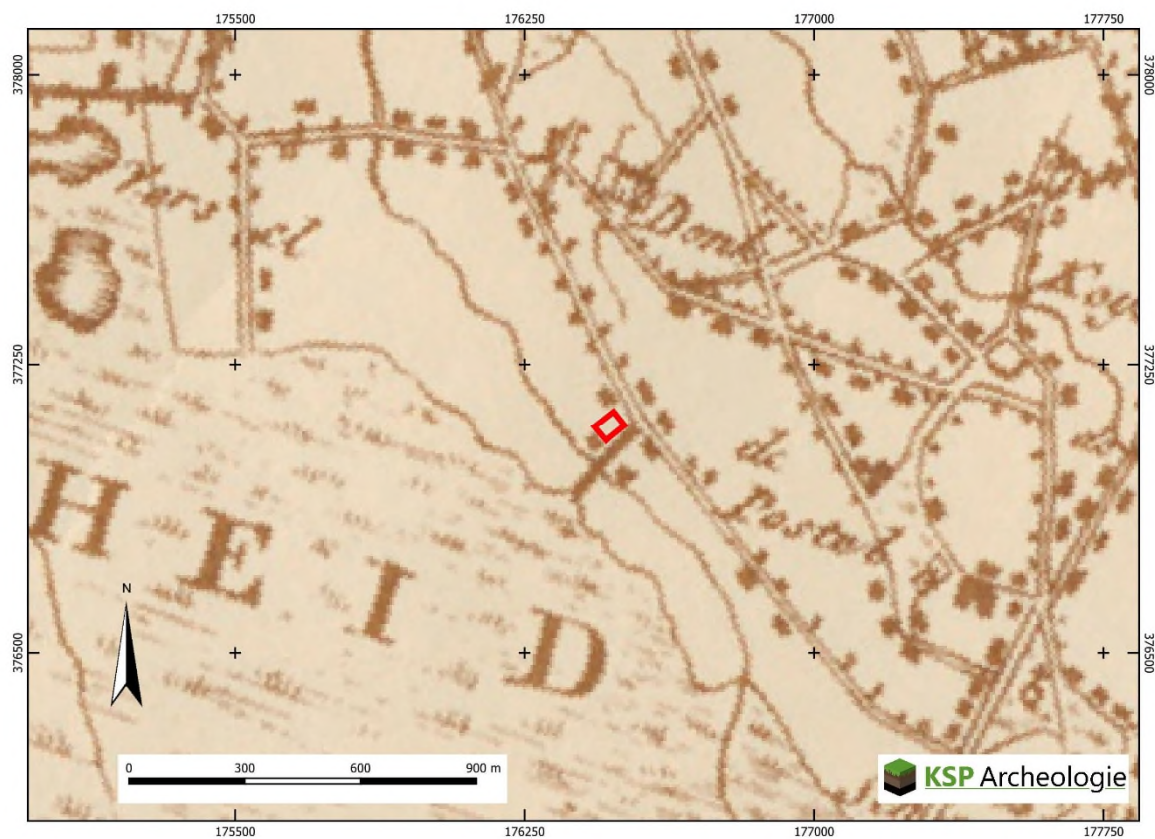
- Oude kadasterkaarten: kadastrale minuut en oorspronkelijk aanwijzende tafels 1811 – 1832 voor toenmalige eigenaar/gebruiker (beeldbank.cultureelerfgoed.nl);
- Historische kaarten uit de afgelopen 200 jaar (www.topotijdreis.nl);
- Historisch-landschappelijk informatiesysteem, Histland (Dirkx & Nieuwenhuizen 2013), geraadpleegd via archis.cultureelerfgoed.nl;
- Cultuurhistorische regiobeschrijving Noord-Brabant (CultGIS/Haartsen 2009);
- Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Brabant;
- Archeologische en overige cultuurhistorische rapporten van onderzoek binnen het onderzoeksgebied: is niet van toepassing;
- Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (www.ikme.nl): geen verwachting op specifieke resten uit WOII;
- V.1 & V.2 inslagen in Nederland (vergeltingswaffen.nl): geen inslagen bekend die voor een bodemverstoring gezorgd kunnen hebben;
- Uitgevoerd onderzoek niet gesprongen explosieven (<https://www.explosievenopsporing.nl/veo-bommenkaart/>): Er is geen vooronderzoek bekend;
- Topografische kaart van Nederland (Figuur 1);
- Informatie over de huidige bebouwing: Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) (bagviewer.kadaster.nl): geen bebouwing aanwezig;
- Bouw-/constructietekeningen van te slopen of te wijzingen historische bouwwerk: is niet van toepassing;
- Gegevens van milieukundig bodemonderzoek (<https://noord-brabant.omgevingsrapportage.nl/>): geen melding binnen het plangebied;
- Luchtfoto uit 2019 (PDOK);
- Geomorfologische kaart van Nederland: hierop zijn geen bodemverstoringen t.p.v. het plangebied aangegeven;
- Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000: hierop zijn geen bodemverstoringen t.p.v. het plangebied aangegeven;

- Vergraven gronden project Alterra (Brouwer & Van der Werff 2012): hierop zijn geen bodemverstoringen t.p.v. het plangebied aangegeven;
- Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN) (www.ahn.nl): hierop zijn afgravingen zichtbaar (zie paragraaf 2.2);
- In het kader van dit onderzoek zijn geen archieven geraadpleegd omdat een gerichte vraagstelling ontbreekt.

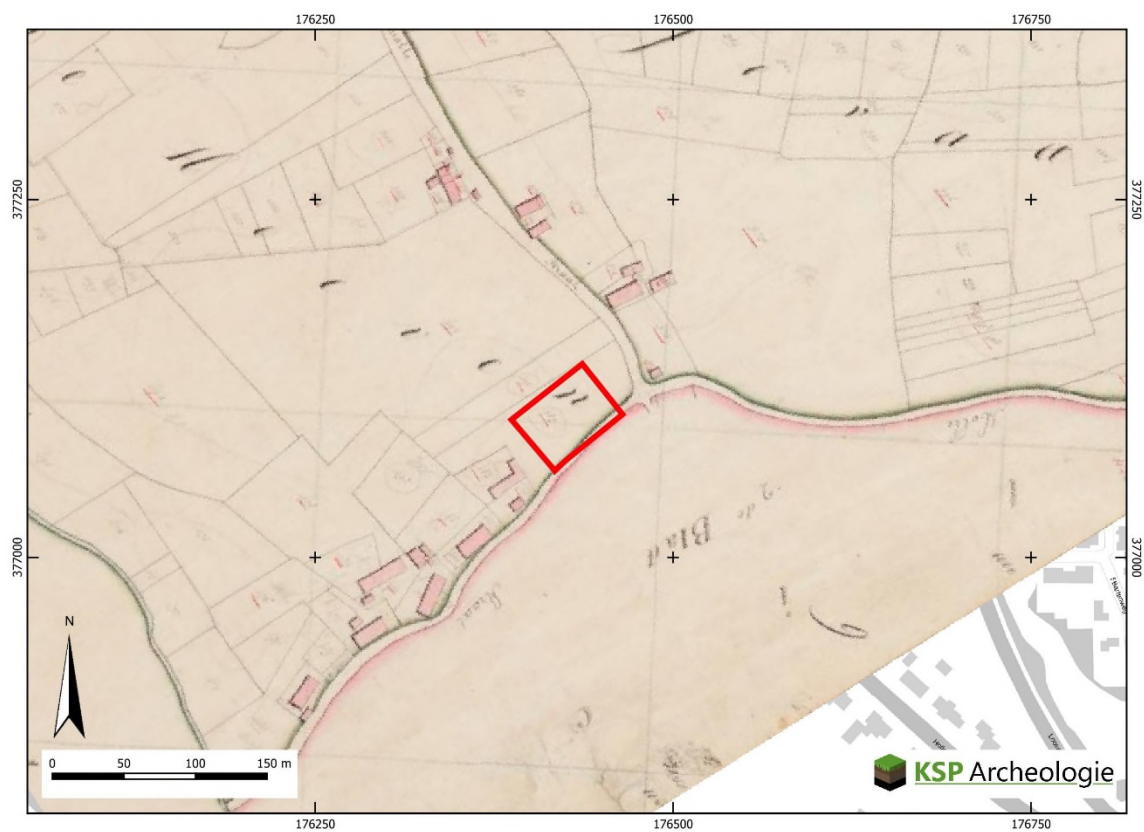
Hieronder volgt een beschrijving van het historische gebruik (bebouwing, grondgebruik, historische wegen etc.) van het plangebied en de directe omgeving. Daarnaast is gekeken of er sprake is van (mogelijke) bodemverstoringen en/of bodemvervuilingen (aard, omvang, diepteligging en locatie) binnen het plangebied.

Het plangebied ligt binnen de regio de Peel. De Peel omvat de voormalige woeste gronden (veenmoerassen), die als een groot, aaneengesloten complex het hart van het gebied vormen, en de omliggende dorpen en buurtschappen die gebruik maakten van deze gronden. Lange tijd vormde dit ondoordringbare veengebied een barrière tussen de Kempen en de Meierij van Den Bosch aan de westkant en de dorpen van de Maasvallei in het oosten. Rondom de Peel ligt een ring van dorpen die al in de Middeleeuwen zijn ontstaan, waaronder Someren. Het waren agrarische dorpen, met grote akkercomplexen en vrij weinig weilanden. De boeren gebruikten de randen van de Peel om hun vee te weiden, om strooisel te winnen voor de potstallen en om, op bescheiden schaal, turf te steken (Haartsen 2009). Het plangebied ligt ten zuidwesten van de historische kern van Someren en maakt onderdeel uit van een landbouwcomplex behorend bij het gehucht De Kleine Hoeven (Figuur 8). Volgens Histland behoort het plangebied tot het landschapstype van de essen (kampontginningen met plaatselijke essen), waarvan de mate van verandering in de loop van de tijd niet is vastgesteld. Volgens de landschapskaart met historische vindplaatsen (Kortlang 2011) zijn er geen vindplaatsen binnen het plangebied of de directe omgeving aanwezig.

Voor de historische ontwikkeling is historisch kaartmateriaal geraadpleegd. Op de kaart van Verhees uit 1794 (Figuur 5) is het plangebied onbebouwd en in gebruik als akkerland. Dit is een figuratieve kaart die daardoor moeilijk te georefereren is en grote afwijkingen kan vertonen. Ook de op deze kaart weergegeven bebouwing is niet betrouwbaar. Op het minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (Figuur 6) is het plangebied onbebouwd en in gebruik als akkerland. Ten zuidoosten van het plangebied is bebouwing aanwezig (huidige locatie De Hoof huisnummer 4). Op de kaart uit ca. 1901 (Figuur 7) is het landschapsgebruik goed te herkennen. De akkers zijn met een witte kleur weergegeven en de weilanden met een lichtgroenen kleur. Het plangebied is in gebruik als akkerland. Op de kaart uit 1963 (Figuur 8) is te zien dat het deel zuidoostelijke deel van het plangebied in gebruik is als weiland en het noordwestelijke deel nog in gebruik is als akkerland. Waarschijnlijk is het zuidoostelijke deel al ontgrond (Figuur 4) ten behoeve van zandwinning. Op de kaart uit 1973 (Figuur 9) is het gehele plangebied in gebruik als weiland en is het gehele plangebied ontgrond. Het plangebied is tot op heden (Figuur 1) onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond.

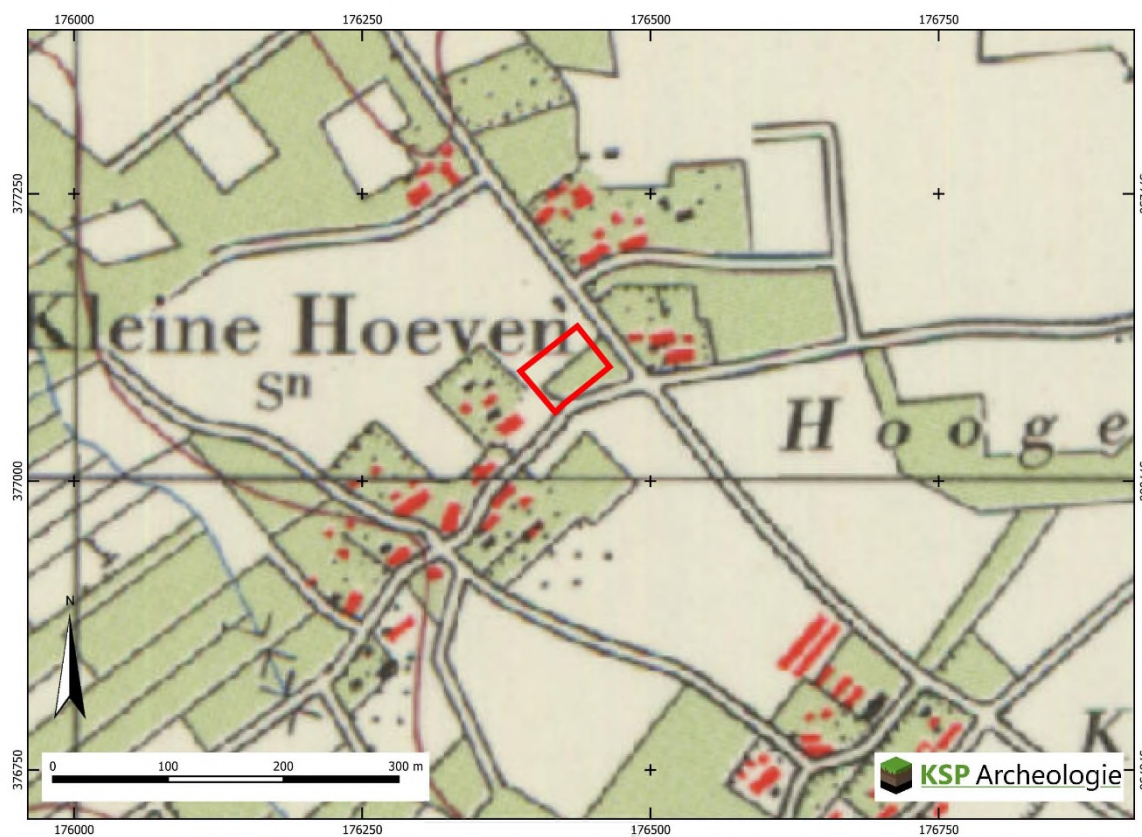
Figuur 5: Het plangebied op de meierijkaart van Hendrik Verhees uit 1794 (bron: <https://www.archieven.nl/>)

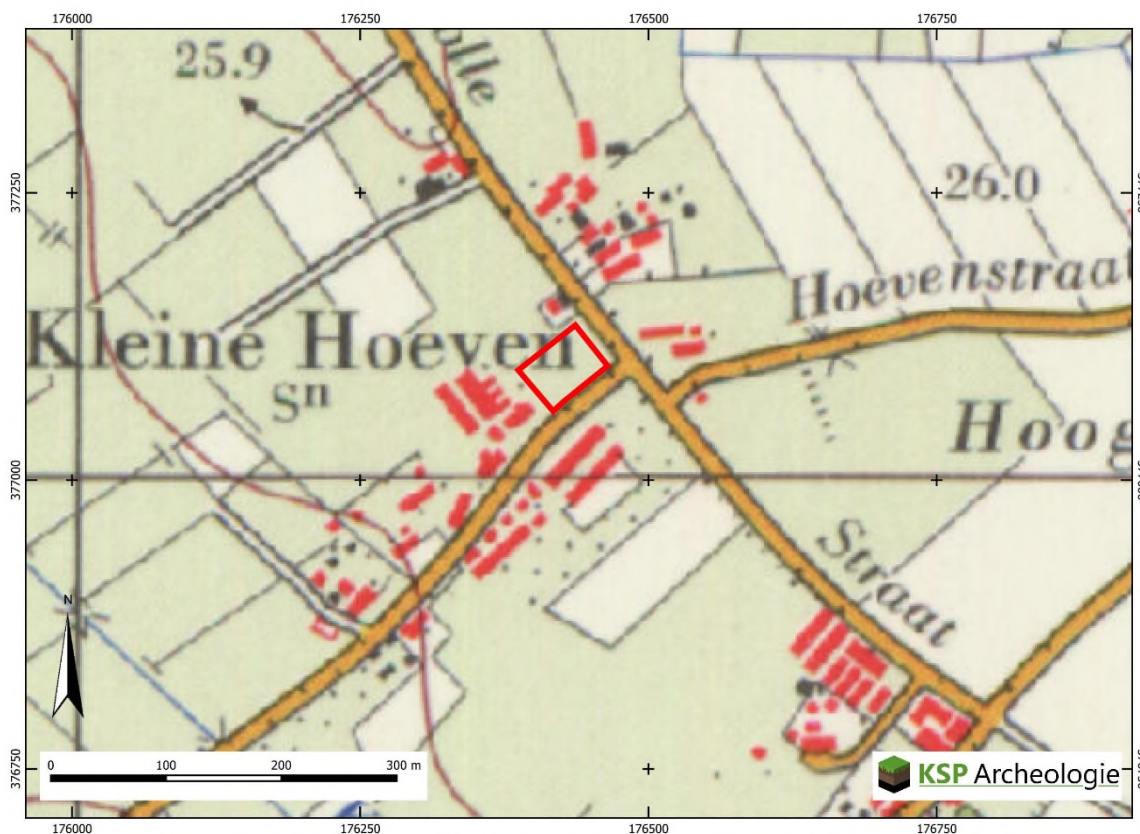
Figuur 6: Het plangebied op de kadastrale minuut uit het begin van de 19^e eeuw (bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Figuur 7: Het plangebied op de kaart uit 1901, Bonneblad (bron: www.topotijdreis.nl).

Figuur 8: Het plangebied op de topografische kaart uit 1963 (bron: www.topotijdreis.nl).

Figuur 9: Het plangebied op de topografische kaart uit 1973 (bron: www.topotijdreis.nl).

Binnen het plangebied zijn geen bodemverontreinigingen, saneringen of ondergrondse olietanks, benzinepompijnstallaties en dergelijke bekend waardoor archeologische resten mogelijk verloren zijn gegaan (<https://noord-brabant.omgevingsrapportage.nl/>).

De bodem kan zijn aangetast door het eeuwenlange gebruik als akkerland. Gemiddeld reikt de bodembewerking ten behoeve van de landbouw tot 30 – 50 cm beneden maaiveld. Daarnaast is het plangebied ontgrond, waarbij tot een diepte van ca. 1,0 m -mv (na verwijderen esdek) geel zand is gewonnen.

2.4 Beschrijving van archeologische gegevens

Om een beeld te krijgen van de archeologische gegevens, zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Archeologische Monumenten Kaart (AMK) (via archis.cultureelerfgoed.nl);
- Beschermdde archeologische Rijksmonumenten (via archis.cultureelerfgoed.nl);
- Archeologische onderzoeken en vondstlocaties uit het Archeologische Informatiesysteem (Archis) (archis.cultureelerfgoed.nl);
- Digitaal Archief (DANS) Rapporten en onderzoeksgegevens van archeologisch onderzoek (<https://easy.dans.knaw.nl/>);
- Historische kaarten (zie paragraaf 2.3);
- Gemeentelijke archeologische verwachtingen- en waardenkaart (Berkvens 2015).

Binnen het plangebied zijn geen archeologische monumenten (AMK-terreinen), onderzoeksmeldingen en vondstmeldingen aanwezig. Voor het plangebied zijn de AMK-terreinen, onderzoeksmeldingen en vondstlocaties bekeken die binnen dezelfde landschappelijke eenheid liggen (straal van ca. 300 m) als het plangebied. Hierbinnen zijn alleen onderzoeksmeldingen en vondstlocaties gemeld (Tabel 1, Bijlage

3). De meldingen liggen allemaal rond Someren in de gemeente Someren, tenzij anders vermeld in Tabel 1.

Onderzoeks- /vondstmelding	Locatie en ligging	Type onderzoek	Aard vondstlocatie/resultaten	Datering
OM 2160426100	Hollestraat 28	Bureauonderzoek 2007 door ArchAeO	Geen info in Archis en DANS.Voegt niets toe aan huidig onderzoek	n.v.t.
OM 2191603100	Hollestraat 28	Proefsleuven 2008	Zie tekst	IJZ en ME
OM 2265021100	Landgoed heihorsten	Proefsleuven 2009 door Grontmij	Geen info in Archis en DANS	Onbekend
OM 2423328100	De Hoof 7	Begeleiding 2013	Zie tekst	NTL
OM 2431688100	Hollestraat	Bureau- en booronderzoek 2014	Zie tekst	n.v.t.
OM 2462281100	Hollestraat	Proefsleuven 2014 door Archeodienst	Geen rapportage i.v.m. faillissement	Onbekend
OM 4922787100	Holleweg	Bureau- en booronderzoek 2020	Zie tekst	n.v.t.
VM 2774901100	Someren	Niet-archeologisch 1987	Vuurstenen spits	NEOM-NEOL
VM 3101508100	Kleine Hoeven, Hollestraat-Loovebaan	Niet-archeologisch 1990	Keramiek, bewoning	IJZ MEV-MEL
VM 3149989100	Ooyvaarsrijt, Sparrestraat 5-7	Niet archeologische 1987	Zie tekst	IJZ ROM MEL

Tabel 1: Overzicht van de onderzoeksmeldingen (OM) en vondstmeldingen (VM) binnen een straal van 300 m rondom het plangebied (bron: archis.cultureelerfgoed.nl).

Onderzoeksmelding 2191603100 (Hollestraat 28, Mostert e.a. 2009)

Het plangebied bevindt zich aan de rand van een dekzandrug. In de bodemprofielen was te zien dat de bodem zich in een lager gelegen deel van het landschap ontwikkeld. De hoge zwarte enkeerdgrond met een gelaagde, gevlekte A-horizont bevindt zich boven een geoxideerde C-horizont. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden in totaal 70 sporen aangetroffen, bestaande uit kuilen, paalkuilen en een greppel. Er werden in totaal twee vindplaatsen aangetroffen. Vindplaats 1 bestond uit paalkuilen uit de IJzertijd die over het hele plangebied liggen verspreid. Deze vindplaats strekt zich waarschijnlijk alle richtingen uit in en rondom het plangebied. Vindplaats 2 bestond uit een greppel uit de Middeleeuwen. Ten noordoosten en oosten van het plangebied, richting de hoger gelegen dekzandruggen, worden meer (bewonings)sporen uit de Middeleeuwen verwacht. Geen vervolg.

Onderzoeksmelding 2423328100 (De Hoof 7, Hos 2013)

De put is tot circa 0,5 meter onder maaiveld verdiept en reikte slechts op een enkele pek tot op de C-horizont. Op dit stuk is een A-C profiel waargenomen. De bovenste 0,60 meter bestond uit een geroerd pakket dat bodemkundig geassocieerd kan worden als een hoge zwarte enkeerdgrond. Hieronder ligt een C-horizont bestaande uit gele Zs2. Er zijn twee archeologische sporen aangetroffen. Het betreft twee vierkante paalkuilen met een donkergrijs – zwarte gevlekte vulling, die vermoedelijk in de Nieuwe tijd C (1850 – heden) gedateerd kunnen worden. Vermoedelijk hebben de palen gediend als hekwerk. Er zijn geen vondsten aangetroffen.

Onderzoeksmelding 2431688100 (Hollestraat, Koeman 2014)

Er is dekzand aangetroffen. In het plangebied zijn geen restanten van de oorspronkelijke podzolbodem meer aangetroffen. In plaats daarvan is de natuurlijke ondergrond afgedekt met een humeuze bovengrond (plaggendek) met een dikte van minimaal 60 tot maximaal 120 cm dik. Vervolg in noordwestelijke deel indien ingrepen dieper reiken dan 60 cm -mv.

Onderzoeksmelding 4922787100 (Holleweg, Wijnen 2021)

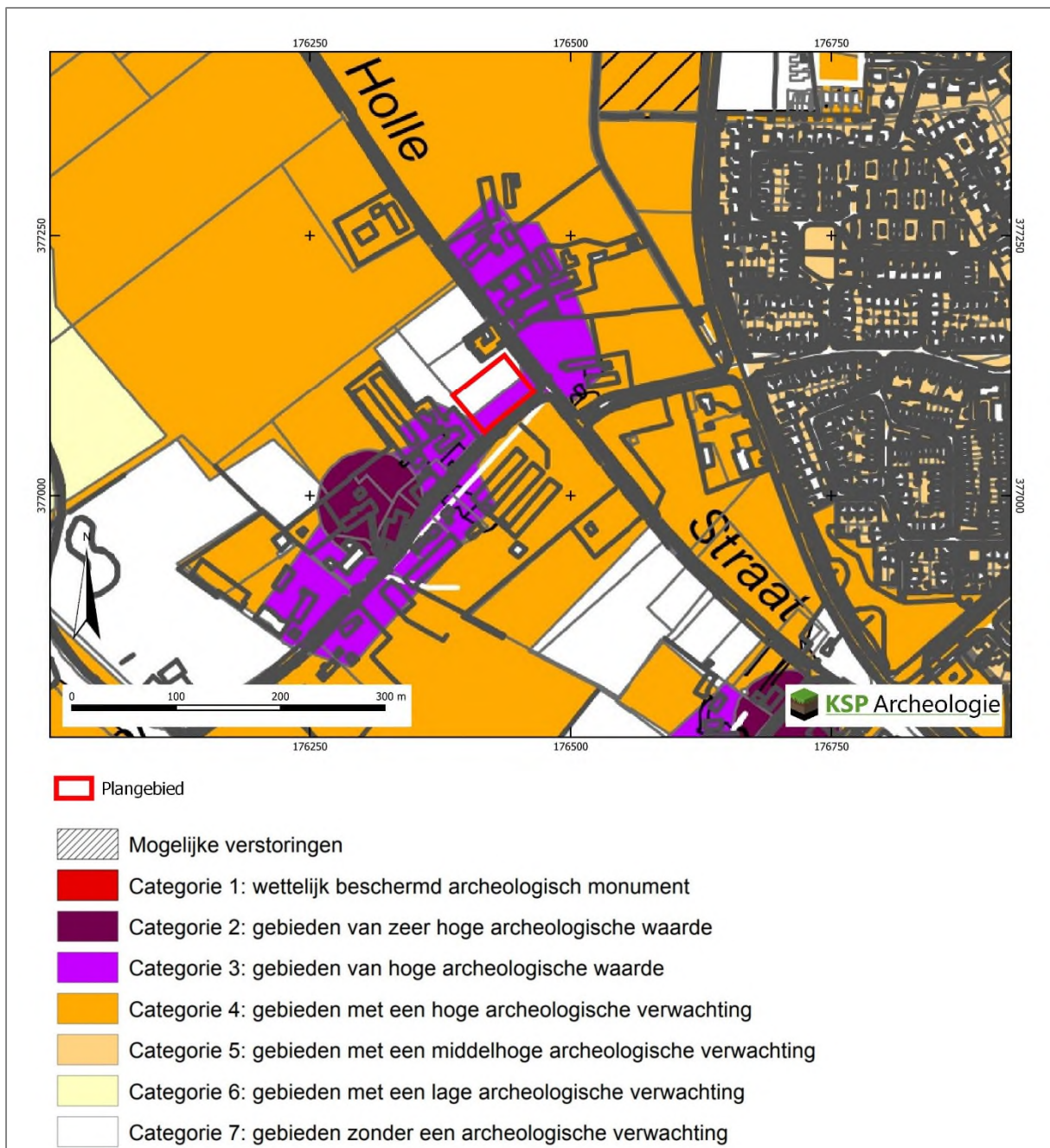
Op 30 à 90 cm -mv in de ondergrond is in de meeste gevallen zwak siltig, matig fijn zand al dan niet met roestvlekken aangetroffen. In een paar boringen is bovenin matig siltig, zeer fijn zand (lemig zand) aangetroffen. Bij deze afzettingen gaat het om dekzanden. De humeuze bovengrond (A-horizont) bestaat voornamelijk uit zwak humeus, lemig zand. Algemeen voldoet de dikte van de A-horizont van de bodem net wel/net niet om geclassificeerd te worden als het bodemtype enkeerdgronden. In de bovenste 30 à 40 cm bestaat de moderne bouwvoor voornamelijk uit donkerbruin of donker grijsbruin, zwak humeus, matig siltig zand. Vervolgens is in de meeste boringen (boring 1, 3, 4, 7, 9, 10 en profielputjes 11 en 12) bruin, zwak humeus, matig siltig zand van een oude akkerlaag aanwezig, die bij benadering op een oude cultuurlaag lijkt. Advies proefsleuven.

Vondstmelding 3149989100 (Ooyvaarsrijt en Sparrestraat 5-7, Verwers 1990)

In het plan Ooyvaarsrijt heeft J. van der Weerden (Somerens) zeer veel IJzertijd aardewerk verzameld, evenals enkele Laat-Middeleeuwse scherven. Een bijzondere vermelding verdient de vondst van een klein bronzen kopje van een evert dat mogelijk uit de Romeinse Tijd dateert. Op de Einderakkers is een perceel gedeeltelijk afgeschoven en gediepploegd. Daarbij is een gedeelte van een nederzetting uit de IJzertijd en de Romeinse periode verloren gegaan. Van die plek heeft J. van der Weerden veel vondsten uit de genoemde perioden verzameld. Tevens heeft hij enige paalgaten kunnen waarnemen.

Uit de onderzoeksmeldingen en vondstmeldingen blijkt dat binnen de dekzandrug vindplaatsen te verwachten zijn binnen die delen, die niet zijn ontgrond/afgegraven.

Op de gemeentelijke archeologische verwachtingen en waardenkaart ligt het zuidoostelijke deel van het plangebied binnen een gebied van hoge archeologische waarde (worden waarschijnlijk historische bebouwingsresten verwacht van het gehucht De Kleine Hoeven) en ligt het noordoostelijke deel in een gebied zonder archeologische verwachting (Figuur 10). Dat het zuidoostelijke deel van het plangebied binnen een gebied van hoge archeologische waarde ligt, is in tegenspraak met het historisch kaartmateriaal (Figuur 5 en Figuur 6) alsmede met de ontgrondingsgegevens/-aanwijzingen (Figuur 4 en Figuur 3).

Figuur 10: Het plangebied op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart van de gemeente Someren (Berkvens 2015).

2.5 Beschrijving van de ondergrondse bouwhistorische waarden

Aangezien het plangebied momenteel onbebouwd is, zijn geen (ondergrondse) bouwhistorische resten binnen het plangebied bekend (paragraaf 2.1). Op basis van de monumentenlijsten (paragraaf 2.1) zijn binnen het plangebied geen (ondergrondse) bouwhistorische resten aanwezig. Op grond van het historisch kaartmateriaal (paragraaf 2.3) en de archeologische gegevens (paragraaf 2.4) worden deze ook niet verwacht.

2.6 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de gegevens uit het bureauonderzoek (paragraaf 2.1 t/m 2.5) is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld (samengevat in Tabel 2). Deze verwachting zal in de onderstaande tekst worden toegelicht.

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
Laat-Paleolithicum – Neolithicum	Geen	Bewoningssporen, tijdelijke kampementen, vuursteen artefacten, haardkuilen	Onder de bouwvoor, in de top van de C-horizont, die door afgraving minimaal 1,0 m is verlaagd.
Neolithicum – Volle Middeleeuwen (tot in de 13 ^e eeuw)	Geen	Nederzetting: cultuurlaag, (paal)kuilen, greppels, fragmenten aardewerk, natuursteen, gebruiksvoorwerpen Begravingsresten: kringgreppel, fragmenten aardewerk (urn), verbrande botresten	
Late Middeleeuwen (vanaf de 13 ^e eeuw)– Nieuwe tijd	Geen	Huisplaats: cultuurlaag, (paal)kuilen, greppels, bakstenen, fragmenten aardewerk, gebruiksvoorwerpen	

Tabel 2: Specifieke archeologische verwachting per periode voor het plangebied.

Het landschap heeft met name voor de prehistorische mens een belangrijke rol gespeeld in de keuze voor een bewoningslocatie. Het plangebied lag oorspronkelijk op een dekzandrug afgedekt door een enkeerdgrond, waardoor op grond van de ouderdom van de te verwachten afzettingen vindplaatsen aanwezig konden zijn vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe tijd. Doordat het gehele plangebied onderdeel uitmaakt van een ontgrondingslocatie, die ook is ontgrond tot minimaal 1,0 m -mv (wat blijkt het AHN), is de kans zeer klein dat er nog archeologische resten bewaard zijn gebleven.

Vandaar dat aan zowel vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars uit het Laat-Paleolithicum tot en met Neolithicum, alsmede aan nederzettingvindplaatsen uit het Neolithicum tot en met de Volle middeleeuwen (tot in de 13^e eeuw) en bebouwingsresten uit de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd geen verwachting is toegekend.

2.7 Conclusie en advies

Volgens de gemeentelijke archeologische verwachtingen en waardenkaart ligt het zuidoostelijke deel van het plangebied binnen een gebied van hoge archeologische waarde en ligt het noordoostelijke deel in een gebied zonder archeologische verwachting (Figuur 10). Naar aanleiding van de resultaten van het bureauonderzoek is deze verwachting nader gespecificeerd/bijgesteld.

Aangezien de dekzandrug ter plekke van het plangebied is ontgrond tot minimaal 1,0 m -mv en op grond van het historisch kaartmateriaal er geen bebouwingsresten te verwachten zijn in het zuidoostelijke deel van het plangebied, is de archeologische verwachting voor alle perioden binnen het gehele plangebied bijgesteld naar geen verwachting.

Het advies is om de verwachting te toetsen door middel van een Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase. Met dit onderzoek wordt de bodemopbouw in kaart gebracht en wordt de intactheid van de bodem en het potentiële archeologische niveau vastgesteld.

3 Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase

3.1 Werkwijze

Voor het verkennend booronderzoek is uitgegaan van een boordichtheid van 6 boringen per hectare. Aangezien het plangebied een oppervlakte heeft van 2.900 m² zijn er 5 boringen gezet (Bijlage 4).

Vanwege het geringe oppervlak zijn de boringen zo gelijkmatig mogelijk over het plangebied verdeeld. De exacte boorlocaties zijn uitgezet met een handheld GPS toestel. De hoogteligging van de boringen ten opzichte van NAP is bepaald op basis van het AHN.

De boringen zijn geplaatst met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boringen zijn uitgevoerd tot minimaal 20 cm in de C-horizont of doorgezet tot maximaal 1,1 m beneden maaiveld. Het opgeboorde sediment is met de hand verbrokkeld en versneden en met het blote oog geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals houtskool, vuursteen en aardewerk. De boringen zijn beschreven conform de NEN 5104 en de bodemclassificatie volgens De Bakker & Schelling (1989) (Bijlage 5).

3.2 Veldsituatie

Het plangebied is in gebruik als weiland en geheel vlak (wat ook blijkt uit de maaiveldhoogtes van de boringen in bijlage 5). Duidelijk is te zien dat het perceel van het erf en huis aan de Hollestraat 22 ten noordwesten van het plangebied ruim 70 cm hoger ligt dan het plangebied. Dit geldt ook voor het perceel dat wat verder naar het noordwesten ligt. Hieruit komt duidelijk naar voren dat de dekzandrug, die oorspronkelijk terplekke van het plangebied lag, is afgegraven. Onderstaande foto geeft een indruk van het terrein (Figuur 11).

Figuur 11: Foto van het plangebied met in de linker bovenhoek het hoger liggende perceel van Hollestraat 22, gefotografeerd richting het noorden (bron: KSP Archeologie).

3.3 Beschrijving en interpretatie van de boorgegevens

3.3.1 Lithologie en geologie

De onverstoorte natuurlijke ondergrond bestaat uit zwak siltig zeer fijn zand dat goed is afgerond en goed gesorteerd. Dit zand is geïnterpreteerd als dekzand behorend tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Boxtel. Het dekzand is aangetroffen vanaf 45-85 cm -mv en is afgedekt door een humeus zandpakket met gele zandvlekken. Het humeuze zandpakket ligt meestal met een scherpe ondergrens op het dekzand. Het gevlekte uiterlijk (geele zandvlekken) van het humeuze zandpakket is een aanwijzing dat dit dek na de zandwinning is teruggestort om de grond weer als landbouwgrond te kunnen gebruiken.

3.3.2 Bodem

Op grond van het bureauonderzoek werden er binnen het plangebied enkeergronden verwacht. Hoewel de humeuze bovengrond (Ap-horizont) in de meeste boringen dikker is dan 50 cm (45-85 cm dik), geven de aanwezige gele zandvlekken in de humeuze bovengrond aan dat deze niet is ontstaan door geleidelijke bemesting met plaggen in de loop van de tijd, maar dat deze moet zijn teruggestort nadat een deel van het dekzand is afgegraven. Er zijn geen resten van een podzolbodem aangetroffen, die mogelijk nog onder de oorspronkelijke enkeerdgrond bewaard zou kunnen zijn gebleven.

3.4 Archeologische indicatoren

Bij de controle van het opgeboorde bodemmateriaal zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. Het booronderzoek had overigens een verkennend karakter. De afwezigheid van archeologische indicatoren zegt dan ook niets over de kans dat een vindplaats binnen het plangebied aanwezig is.

3.5 Toetsing van de archeologische verwachting

Op grond van het in het terrein vastgestelde hoogteverschillen tussen het plangebied en de niet afgegraven delen (minimaal 70 cm, maar waarschijnlijk zelfs meer dan een meter), blijkt dat het terrein in het verleden is afgegraven. Dit komt overeen met de ontgrondingsvergunning, die voor het terrein is verleend (Figuur 4). Hierdoor is de enkeerdgrond niet meer intact en zijn eventueel nog aanwezige resten van een podzolbodem verdwenen. Gezien de diepte van de ontzanding wordt de kans klein geacht dat mogelijk aanwezige archeologische sporen bewaard zijn gebleven.

Vuursteenvindplaatsen van jagers-verzamelaars bestaan voornamelijk uit strooiing van fragmenten vuursteen en ondiepe grondsporen, zoals haardkuilen, in de bovengrond van de oorspronkelijke podzolgrond. Aangezien het dekzand deels is afgegraven, zijn eventueel aanwezige vuursteenvindplaatsen verloren gegaan. In het bureauonderzoek is aangegeven dat er geen verwachting meer geldt voor vuursteenvindplaatsen van jagers-verzamelaars uit het Laat-Paleolithicum tot en met Neolithicum. Op grond van de veldresultaten blijft deze verwachting gehandhaafd.

Nederzettingsresten uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd bestaan niet alleen uit fragmenten aardewerk, maar ook uit diepere sporen zoals paalgaten en afvalkuilen. Deze sporen kunnen tot in de C-horizont reiken. Aangezien van het potentiële archeologische sporenniveau minstens 70 tot mogelijk ruim 100 cm is verdwenen door afgraving (gerekend vanaf de top van de C-horizont), is de kans klein dat er nog archeologische sporen bewaard zijn gebleven (voor zover deze al aanwezig waren). In het bureauonderzoek is aangegeven dat er geen verwachting meer geldt voor nederzettingsresten uit de perioden Neolithicum tot en met de Volle Middeleeuwen (tot in de 13^e eeuw). Op grond van de veldresultaten blijft deze verwachting gehandhaafd.

De resultaten van het veldonderzoek geven geen aanleiding om de in het bureauonderzoek opgesteld geen verwachting voor resten uit de Late Middeleeuwen (vanaf de 13^e eeuw) tot en met de Nieuwe tijd bij te stellen.

4 Conclusie en advies

4.1 Conclusie

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart is aan het zuidoostelijke deel van het plangebied een gebied van hoge archeologische waarde toegekend en ligt het noordoostelijke deel in een gebied zonder archeologische verwachting (Figuur 10). Naar aanleiding van de resultaten van het bureauonderzoek is deze verwachting nader gespecificeerd/bijgesteld. Aangezien de dekzandrug ter plekke van het plangebied is ontgrond tot minimaal 1,0 m -mv en op grond van het historisch kaartmateriaal er geen bebouwingsresten te verwachten zijn in het zuidoostelijke deel van het plangebied, is de archeologische verwachting voor alle perioden binnen het gehele plangebied bijgesteld naar geen verwachting.

Vervolgens is deze verwachting getoetst door middel van een inventariserend veldonderzoek, verkennende fase. Uit het veldonderzoek is gebleken dat de oorspronkelijke enkeerdgrond is verstoord en na de zandwinning is teruggestort om de grond weer geschikt te maken voor landbouw, waarbij ook nog eventueel aanwezige resten van een podzolbodem zijn verdwenen. Het potentiële archeologische sporenniveau, gerekend vanaf de top van de C-horizont, is minstens tot een diepte van 70 cm en waarschijnlijk zelfs tot een diepte van ruim 100 cm afgegraven. Op basis hiervan blijft, zoals aangegeven in het bureauonderzoek, dat voor alle archeologische perioden geen verwachting meer geldt gehandhaafd.

Tijdens een booronderzoek kan geen archeologische vindplaats worden aangetroffen, ten hoogste archeologische indicatoren die wijzen op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. Een waardestelling conform protocol 4003, VS06 is dan ook niet van toepassing.

4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

- *Wat is de opbouw van de ondergrond en is het bodemprofiel intact?*
De onverstoorde natuurlijke ondergrond bestaat uit zwak siltig zeer fijn zand dat goed is afgerond en goed gesorteerd. Dit zand is geïnterpreteerd als dekzand behorend tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Bostel. Het dekzand is aangetroffen vanaf 45-85 cm -mv en is afgedekt door een humeus zandpakket met gele zandvlekken. Op grond van de veldwaarnemingen is minimaal 70 tot mogelijk meer dan 100 cm van het dekzand afgegraven. Hoewel de humeuze bovengrond (Ap-horizont) in de meeste boringen dikker is dan 50 cm (45-85 cm dik), geven de aanwezige gele zandvlekken in de humeuze bovengrond aan dat deze niet is ontstaan door geleidelijke bemesting met plaggen in de loop van de tijd, maar dat deze moet zijn teruggestort nadat een deel van het dekzand is afgegraven. Er zijn geen resten van een podzolbodem aangetroffen, die mogelijk nog onder de oorspronkelijke enkeerdgrond bewaard zou kunnen zijn gebleven.
- *Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied op basis van het bureauonderzoek en wordt deze door het veldonderzoek bevestigd?*
Op basis van het bureauonderzoek was vastgesteld dat voor alle archeologische perioden geen verwachting meer gold. Uit het veldonderzoek is gebleken dat de oorspronkelijke enkeerdgrond is verstoord en na de zandwinning is teruggestort om de grond weer geschikt te maken voor landbouw, waarbij ook nog eventueel aanwezige resten van een podzolbodem zijn verdwenen. Het potentiële archeologische sporenniveau, gerekend vanaf de top van de C-horizont, is minstens tot een diepte van 70 cm en waarschijnlijk zelfs tot een diepte van ruim 100 cm afgegraven. Op basis hiervan blijft, zoals aangegeven in het bureauonderzoek, dat voor alle archeologische perioden geen verwachting meer geldt gehandhaafd.

- *Is een (deels) intact potentiële niveau aanwezig en zo ja, op welke diepte en wordt deze bedreigd door de voorgenomen bodemingrepen?*

Aangezien van het potentiële archeologische sporenniveau minstens 70 tot mogelijk ruim 100 cm is verdwenen door afgraving (gerekend vanaf de top van de C-horizont), is de kans klein dat er nog archeologische sporen bewaard zijn gebleven (voor zover deze al aanwezig waren). Daarom vormen de voorgenomen graafwerkzaamheden geen bedreiging voor het archeologische bodemarchief.

4.3 Selectieadvies

Aangezien van het potentiële archeologische sporenniveau minstens 70 tot mogelijk ruim 100 cm is verdwenen door afgraving (gerekend vanaf de top van de C-horizont) en daarmee geen archeologische verwachting meer geldt, adviseert KSP Archeologie geen archeologisch vervolgonderzoek.

Bovenstaand advies vormt een zogenaamd selectieadvies. Dit selectieadvies betekent nog niet dat reeds bodemversturende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek zullen namelijk eerst moeten worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Someren), die vervolgens een selectiebesluit neemt.

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het onderzoek is erop gericht om de kans op het aantreffen dan wel vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet met zekerheid gegarandeerd worden. Indien bij graafwerkzaamheden archeologische waarden worden aangetroffen, dienen deze conform de Erfgoedwet 2016, artikel 5.10, bij de minister gemeld te worden. In de praktijk kan de vinder terecht bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (T 033 – 4217 456 of info@cultureelerfgoed.nl) zodat de vondst geregistreerd wordt in het centraal archeologische informatiesysteem. Daarnaast wordt het advies gegeven om de vondst ook bij de gemeente te melden.

Literatuur

Boeken, rapporten en artikelen

- Bakker, H. de & Schelling, J. (1989). *Systeem van de bodemclassificatie voor Nederland: de hogere niveaus*. (Tweede druk bewerkt door Brus, D.J. & Wallenburg C. van) Centrum voor Landbouwpublikaties en Landbouwdocumentatie, Wageningen.
- Berendsen, H.J.A. (2005). *Landschappelijk Nederland*. Perspectief Uitgevers, Utrecht.
- Berkvens, R. (2015). *Actualisering archeologiekarta gemeente Someren*. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant.
- Centraal College van Deskundigen Archeologie (2018). *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1*. Stichting voor Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, Gouda.
- Haartsen, A. (2009). *Ontgonnen Verleden. Regiobeschrijvingen provincie Noord-Brabant*. Bureau Lantschap.
- Hos, T.H.L. (2013). *Archeologische begeleiding van de sanering van zinkassen. De Hoof 7 te Someren in de gemeente Someren*. Econsultancy, rapport 12122042.30, Swalmen.
- Koeman, S.M. (2014). *Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase: Hollestraat te Someren*. Archeodienst, rapport 431, Zevenaar.
- Kortlang, F.P. (2011). *De Archeologiekarta van Someren. Een archeologische waarden- en beleidskarta voor de gemeente Someren*. ArchAeO, rapport 0913 in samenwerking met het ACVU.
- Moster, M., Verbeek, C. (2009). *Someren (NB), Hollestraat 28. Proefsleuvenonderzoek*. BILAN, rapport 2009/150, Tilburg.
- Nederlands Normalisatie Instituut (1990). *NEN-5104:1989 NL, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie Instituut, Delft.
- Spek, T. (2004). *Het Drentse esdorpen landschap: een historisch geografische studie*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.
- Stouthamer, E., Cohen, K.M. & Hoek, W.Z. (2015). *De vorming van het land: geologie en geomorfologie*. Perspectief Uitgevers, Utrecht.
- Verwers, W.J.H. (1990). Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek 1990.
- Wijnen, J. (2021). *Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase Hollestraat (ong.) te Someren, gemeente Someren (NB)*. Laagland Archeologie, rapport 547, Almelo.

Kaartmateriaal

Actueel Hoogtebestand van Nederland (2014-2019). AHN3, grid 0,5 x 0,5m: www.ahn.nl en de ruwe data via <https://downloads.pdok.nl/ahn3-downloadpage/>

Actueel Hoogtebestand van Nederland (2020- naar verwachting 2022). AHN4, grid 0,5 x 0,5m: www.ahn.nl en de ruwe data via <https://www.ahn.nl/ahn-viewer>

Archeologische Monumenten Kaart (2014) Geraadpleegd via archis.cultureelerfgoed.nl.

Archeologische onderzoeks- en vondstmeldingen (actueel). Geraadpleegd via archis.cultureelerfgoed.nl

Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG): <https://bagviewer.kadaster.nl>

Basisregistratie Grootschalige Topografie via WMTS-server: <https://geodata.nationaalgeoregister.nl/tiles/service/wmts?request=GetCapabilities&service=WMTS>

Basisregistratie Topografie Achtergrondkaarten (BRT-A) via WMTS-server: <https://geodata.nationaalgeoregister.nl/tiles/service/wmts?request=GetCapabilities&service=WMTS>

Bestemmingsplan: www.ruimtelijkeplannen.nl

Bodemkwaliteit: <https://noord-brabant.omgevingsrapportage.nl/>

Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000 versie 2018 (gepubliceerd in de Basis Registratie Ondergrond december 2019). Wageningen Environmental Research. Geraadpleegd via https://geodata.nationaalgeoregister.nl/bzk/bro-bodemkaart/atom/v1_0/bro-bodemkaart.xml.

Bonnebladen en Topografische kaarten van Nederland schaal 1:25.000: www.topotijdreis.nl (Kadaster).

Brouwer, F. & M.M. van der Werff, (2012). *Vergraven gronden: Inventarisatie van 'diepe' grondbewerkingen, ophogingen en afgravingen*. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2336.

Digitaal Archief (DANS) Rapporten en onderzoeksgegevens van archeologisch onderzoek (<https://easy.dans.knaw.nl/>);

Digitale Kadastrale kaart van Nederland v4 via WMS server: https://geodata.nationaalgeoregister.nl/kadastralekaart/wms/v4_0?service=WMS&version=1.3.0&request=GetCapabilities

Dirks, G.H.P. & Nieuwenhuizen, W. (2013). *HISTLAND: historisch-landschappelijk informatiesysteem*. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-werkdocument 331.

Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000 versie 2019 (gepubliceerd in de BasisRegistratie Ondergrond maart 2020). Alterra, Wageningen UR. Geraadpleegd via https://geodata.nationaalgeoregister.nl/bzk/brogmm/atom/v1_0/index.xml Legenda: Maas, G. J., S. P. J. v. Delft & A. H. Heidema. (2017). "Toelichting bij de legenda Geomorfologische kaart van Nederland 1:50 000 (2017)." <http://legendageomorfologie.wur.nl/>. Wageningen, Wageningen Environmental Research.

Grondwatertrappenkaart van de bodemkaart 1:50.000 versie tot 2006: <http://geoplaza.vu.nl/data/dataset/bodemkaart-van-nederland/resource/2398cef7-957e-4ba5-b218-08ac275d72fb>.

Indicatieve Kaart Militair Erfgoed: www.ikme.nl

KLIC-meldingen via www.kadaster.nl

Luchtfoto Beeldmateriaal / PDOK 25 cm RGB via WMTS server:
<https://geodata.nationaalgeoregister.nl/luchtfoto/rgb/wmts?request=GetCapabilities&service=wmts>

Kadastrale kaarten 1811-1832. <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>

Rijksmonumenten (2019): Geraadpleegd via WFS server: <https://data.geo.cultureelerfgoed.nl/openbaar/wfs>

TNO Geologische Dienst (2021): Geologische Kaart van Nederland 2021
<https://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen>.

Topografische kaart van Nederland schaal 1:25.000 (rasterbestand) via WMS server:
<https://geodata.nationaalgeoregister.nl/top25raster/wms?request=GetCapabilities&service=wms>.
Kadaster.

Topografische kaart van Nederland schaal 1:10.000 (rasterbestand) via WMS server:
<https://geodata.nationaalgeoregister.nl/top10nlv2/wms?request=GetCapabilities&service=wms>

V.1 & V.2 inslagen in Nederland: vergeltungswaffen.nl

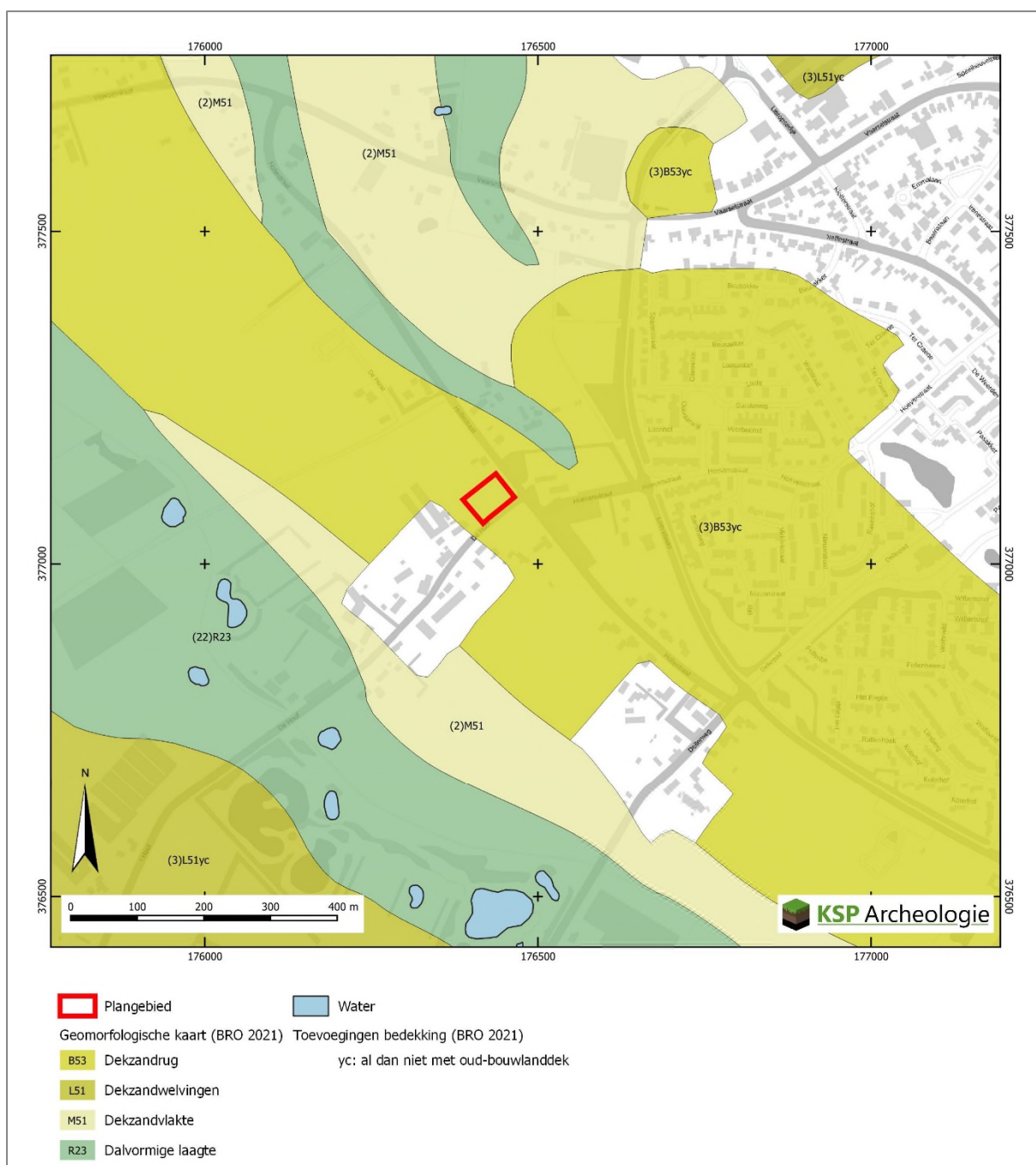
Vooronderzoek en Opsporing niet-gesprongen explosieven: <https://www.explosievenopsporing.nl/veo-bommenkaart/>

Wageningen Environmental Research (2022). *Grondwaterspiegeldiepte Model voor Nederland (50x50 meter grid)* https://service.pdok.nl/bzk/bro-grondwaterspiegeldiepte/wms/v1_0

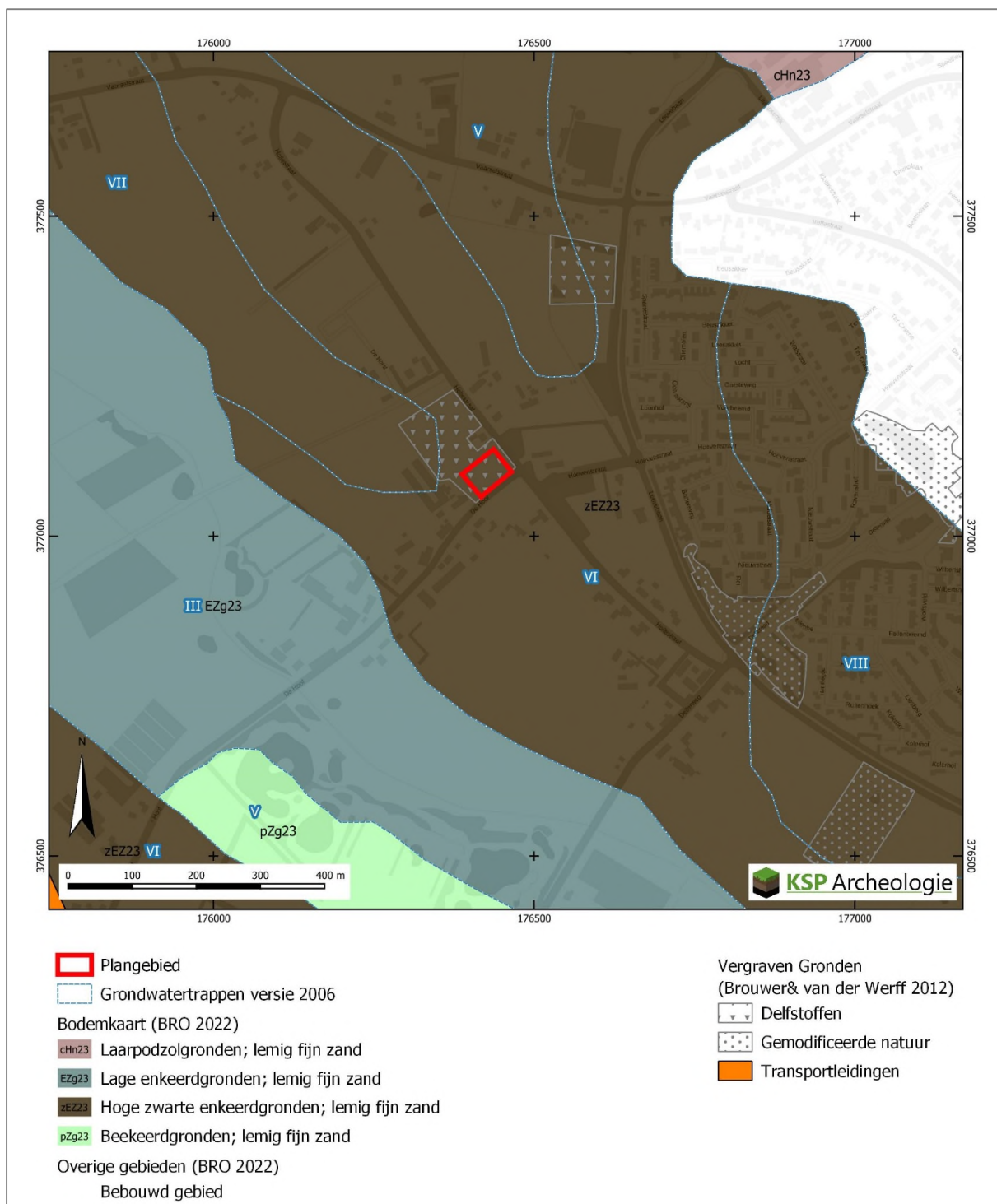
Websites

Geologische eenheden (formaties): <https://www.dinoloket.nl/stratigrafische-nomenclator>

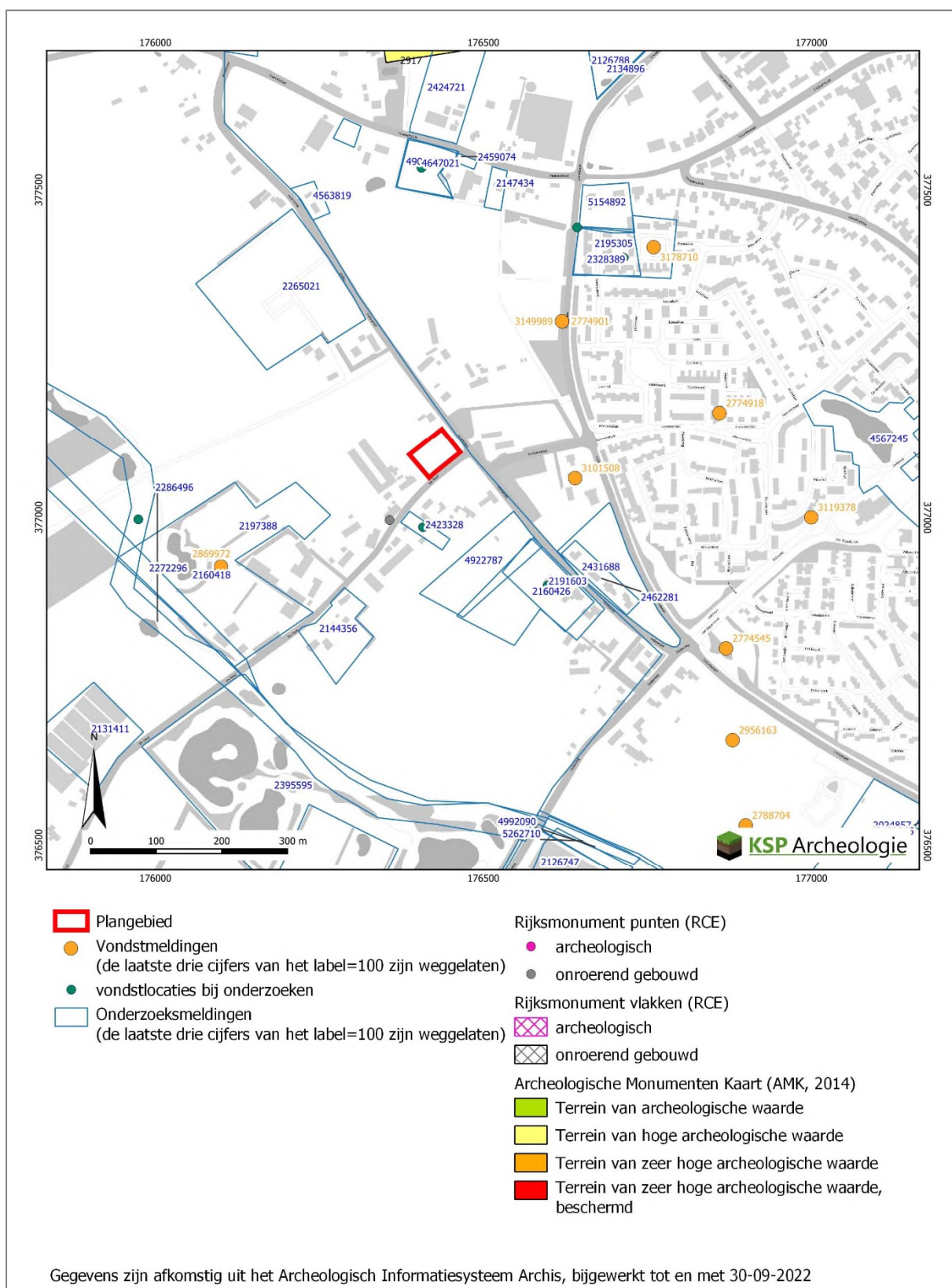
Bijlage 1 Geomorfologische kaart

Bijlage 2 Bodemkaart

Bijlage 3 Archeologische gegevens

Bijlage 4 Boorpuntenkaart

Bijlage 5 Boorbeschrijvingen

Projectnummer	: 22155	Boring	X (m RD)	Y (m RD)	Z (m+NAP) via AHN3
Project	: De Hoof Someren	1	176.453	377.100	25,32
Datum	: 20-10-2022	2	176.432	377.093	25,35
Beschrijver	: Erik Schorn	3	176.419	377.070	25,37
Type grond	: Zand	4	176.411	377.097	25,38
Boordiameter	: Edelman 7 cm	5	176.433	377.115	25,36
Bijzonderheden	: Geen				

Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
1	55	Z2s1	h2	dbgr	gele zandvlekken	Ap/X	scherpe grens met onder	
weiland	100	Z2s1		lgegr	Fe3	C	dekzand	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
2	75	Z2s1	h2	dbgr	gele zandvlekken	Ap/X	scherpe grens met onder	
weiland	110	Z2s1		lgegr/orgr	Fe3	C	dekzand	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
3	35	Z2s1	h2	brgr	gele zandvlekken	Ap/X		
	45	Z2s1	h1	brgr/gewi	Fe3	Ap	verploegd	
weiland	100	Z2s1		orge	Fe3	C	dekzand	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
4	85	Z2s1	h2	dbgr	gele zandvlekken	Ap/X	scherpe grens met onder	
weiland	110	Z2s1		lgegr	Fe3	C	dekzand	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
5	60	Z2s1	h2	dbgr	gele zandvlekken	Ap/X	scherpe grens met onder	
weiland	100	Z2s1		orwj	Fe3	C	dekzand	

Codering voor de boorbeschrijving (gebaseerd op de NEN5104 en ASB)

Grondsoort <i>Onverharde sedimenten < 63 mm</i> grind G klei K leem L veen V zand Z	Zandmediaanklasse <i>Toevoeging bij zand</i> Uiterst fijn 1 Zeer fijn 2 Matig fijn 3 Matig grof 4 Zeer grof 5 Uiterst grof 6	Bijmenging met klei kleiig zand kZ zwak kleiig veen Vk1 sterk kleiig veen Vk3 mineraal arm veen Vm
Grondsoort <i>Onverharde sedimenten organische stof</i> detritus det gyttja gy bagger bg hout ho geen monster gm	Bijmenging met zand <i>bij grind, klei, leem of veen</i> zwak zandig z1 matig zandig z2 (alleen bij grind en klei) sterk zandig z3	Bijmenging met silt <i>bij klei of zand</i> zwak siltig s1 matig siltig s2 sterk siltig s3 Uiterst siltig s4
Humusgehalte zwak humeus h1 matig humeus h2 sterk humeus h3	Veen amorfiteit <i>Toevoeging bij veen</i> niet tot zwak vergane plantenresten 1 matig vergane plantenresten 2 sterk vergane plantenresten 3	Bijmenging met grind zwak grindig g1 matig grindig g2 sterk grindig g3
Kleur <i>Eventuele tweede kleur komt voor de hoofdkleur</i> blauw bl bruin br geel ge groen gn grijs gr oranje or Paars pa rood ro roze rz wit wi zwart zw	Bijzondere bestanddelen met de toevoeging weinig 1 matig 2 veel 3 aardewerk aw baksteen bs bot oxb glas gls fosfaatvlekken ff hout ho houtskool hk verbrande klei vkl ijzerconcreties fec kalkgehalte ca mangaanconcreties mnc mangaanvlekken mn metaal mxx natuursteen sxx plantenresten plr riet ri roestvlekken fe schelpen sch slakken/sintels sla veenmos vm vuursteen svu zegge ze	Grindmediaanklasse <i>Toevoeging bij grind</i> fijn 1 matig grof 2 zeer grof 3
Intensiteit kleur donker d licht l		Consistentie klei, veen, leem zeer slap slap matig slap matig stevig stevig
Laaggrens <i>betreft de ondergrens van de laag</i> scherp se geleidelijk ge diffuus di		Bodemhorizont strooisellaag O minerale bovengrond A uitspoelingshorizont E inspoelingshorizont B uitgangsmateriaal C AE-overgangshorizont AE BC-overgangshorizont BC Recente laag XX
Zandsortering goed gesorteerd gs matig gesorteerd ms slecht gesorteerd sg		Toevoeging bodemhorizont antropogene laag a begraven horizont b geheel gereduceerd r ingespoelde humus h ingespoelde lutum t ingespoelde sesqui-oxiden s interne verwerking verploegd p

Bijlage 6 Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

Samengesteld door E.A. Schorn (BAAC) naar aanleiding van de publicatie: De steentijd van Nederland (2005). Onder redactie van: Jos Deeßen, Erik Drenth, Marie-France van Oorsouw en Leo Verhart.

Ouderdom in cal. C14- jaren	Chronostratigrafie					MIS	Lithostratigrafie			
	Kwartair	Laat	Pleistocene	Holoceen		1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)		Formatie van Boxtel	Formatie van Beegden
11.755				Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye			
12.745					Allerød (warm)					
13.675					Vroege Dryas (koud)					
14.025					Bølling (warm)					
14.700					Laat-Pleniglaciaal			3		
29.000				Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Midden-Pleniglaciaal					
50.000					Vroeg-Pleniglaciaal	4				
75.000				Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)		5a		Formatie van Kreftenheye		
						5b				
		5c								
		5d								
115.000		Eemien (warme periode)		5e	Eem Formatie					
130.000		Saalien (ijstijd)		6		Formatie van Drente				
370.000		Midden	Midden	Holsteinien (warme periode)		Formatie van Urk	Formatie van Peelo			
410.000				Elsterien (ijstijd)						
475.000				Cromerien (warme periode)						
850.000				Pre-Cromerien					Formatie van Sterksel	
2 600.000		Vroeg	Vroeg							

Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden	
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd	
1500				Vb1		Middeleeuwen	
450				Va		Romeinse tijd	
0		Holoceen	Subboreaal koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk>1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd	
12				IVa		Bronstijd	
800	815		Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Neolithicum	
2000	2650						
3755	5000					Mesolithicum	
4900		Boreaal warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es			
5300	8000						
7020	8240	Preboreaal warmer	I	eerst berk en later den overheersend			
8800	9000						
11.755	10.150	Laat-Pleistoceen Weichselien (ijstijd)	Laat- Weichselien (Laat- Glaciaal)	Late Dryas	LW III	parklandschap	Laat-Paleolithicum
12.745	10.800			Allerød	LW II	dennen- en berkenbossen	
13.675	11.800			Vroege Dryas	LW I	open parklandschap	
14.025	12.000			Bølling		open vegetatie met kruiden en berkenbomen	
14.700	13.000		Midden- Weichselien (Pleniglaciaal)			perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra	Midden-Paleolithicum
35.000							
75.000			Vroeg- Weichselien (Vroeg- Glaciaal)			perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap	
115.000							
130.000		Eemien (warme periode)			loofbos		
300.000		Saalien (ijstijd)					
		Midden-Pleistoceen				Vroeg-Paleolithicum	

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenberghe (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotoop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

Archeologische periodes volgens het Archeologisch Basis Register

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

